

Regeringskansliet
ku.remisssvar@regeringskansliet.se
med kopia ku.kkm@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss om slutbetänkande, Ett investeringsprogram för kultur (SOU 2026:31), KU2026/00479

Sammanfattning

Länsstyrelsen Kalmar län tillstyrker i huvudsak förslaget i SOU 2026:31 och ser positivt på utredningens ambition att stärka kultursektorns finansiering genom att förenkla och förbättra möjligheterna för privat kapital genom ökad samverkan. En breddning av finansieringskällor kan bidra till utvecklingsmöjligheter för kulturen samtidigt som nya incitament för givare kan ge ett ökat engagemang för kultur i samhället.

Länsstyrelsen vill betona vikten av att staten parallellt arbetar med att upprätthålla och förstärka den offentliga finansieringen av kulturen så att den nya satsningen blir ett tydligt tillskott av medel. Långsiktig offentlig grundfinansiering av kulturen inklusive kulturarvsarbete och kulturmiljöarbete behöver värnas.

Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att nya regler och möjligheter utformas så att kulturverksamheter i hela landet och kulturverksamheter av olika slag ges så rättvisa förutsättningar som möjligt.

Länsstyrelsen föreslår att programmet bör omfatta kompetenshöjande insatser och insatser som stärker möjligheten att bygga nätverk och mötesplatser för att gynna samverkan mellan näringsliv och kulturliv.

Den myndighet som får i uppdrag att administrera matchningssystemet kommer att få ökad arbetsbörda. Nya arbetsuppgifter bör finansieras genom särskilda medel.

7.1 Ta fram ett investeringsprogram för kultur

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ett nationellt investeringsprogram för kultur.

Ett sådant program kan utveckla nya samverkansformer mellan offentlig och privat sektor, skapa ökat intresse för kopplingen mellan kultur och regional/lokal utveckling samt bidra till fler möjligheter för kulturverksamheter.

Samtidigt bör investeringsprogrammet ta hänsyn till olika geografiska förutsättningar, till exempel stadens och landsbygdens olika förutsättningar, samt olika kulturverksamheters förutsättningar. Kulturverksamheter i län med mindre befolkningsunderlag och ett mindre kapitalstarkt näringsliv kan ha svårare att attrahera större privata donationer. Offentliga medel som används genom ett matchningssystem skulle därmed kunna förstärka befintliga geografiska skillnader.

Länsstyrelsen vill betona att förslaget till ett investeringsprogram inte får innebära att den offentliga finansieringen till kultur minskar. Det offentliga bör även fortsättningsvis ta ansvar för en långsiktig och stabil finansiering av kulturens grundläggande infrastruktur. Parallellt med det nya förslaget bör staten verka för att upprätthålla och stärka den offentliga finansieringen med hänvisning till kulturområdets stora värde för samhället och dess utvecklingspotential.

7.2 Inför en skattereduktion för gåvor till kultur

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att utvidga möjligheter till skattereduktion för gåvor till att även omfatta kultur.

Skattereduktion kan öka intresset för privat finansiering och ge kulturverksamheter förbättrade utvecklingsmöjligheter. Intresset för kulturverksamheter kan också generellt öka när staten ger ett tydligt incitament som är likvärdigt med de för andra branscher, jämför till exempel idrott.

7.3 Skapa nya incitament genom matchning

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget om matchning.

Förslaget kan vara ett sätt att bidra till ökad privat finansiering och uppmuntra till nya investeringar som gynnar kulturlivet. Systemet behöver utformas så att offentliga medel inte snedfördelas till geografiska områden eller verksamheter som redan har god tillgång till privat kapital. Detta är också ett skäl till att programmet behöver kompletteras med både kompetenshöjande insatser och utvärdering.

7.3.1 Insamlingskampanjer för stora satsningar

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget om insamlingskampanjer för stora satsningar.

Systemet kan uppmuntra till investeringar av nationell betydelse som annars inte skulle kunna genomföras. Detta kan ge positiva utvecklingsmöjligheter för kulturen. Det är dock viktigt att systemet utformas så att satsningar av denna karaktär kan göras även utanför storstadsregionerna. Vad som är av nationell betydelse behöver bedömas av tjänstepersoner med kunskap inom det kulturella området. Hänsyn bör tas till exempelvis konstnärlig och kulturhistorisk betydelse och regional utvecklingskraft.

7.3.2 Matchad gräsrotsfinansiering

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget om matchad gräsrotsfinansiering.

Förslaget kan ge mindre kulturverksamheter större möjligheter till finansiering och bidra till enskilda personers och företags engagemang. Det är viktigt att myndigheten som ska administrera systemet har kunskap om vilka satsningar som kan vara värdefulla i det aktuella geografiska området. Administrationen kring systemet bör hållas på en enkel nivå för både kulturella verksamheter och aktuell myndighet.

7.3.3 Ett semiautomatiskt system

Länsstyrelsen ser positivt på ett enkelt och förutsägbart system för matchning av donationer.

Administrationen kring systemet bör hållas på en enkel nivå för både kulturella verksamheter och aktuell myndighet. Kriterier för matchning behöver vara tydliga och förutsägbara och kunna följas upp.

Uppföljning och utvärdering

Länsstyrelsen anser att införandet av de nya förslagen bör kombineras med uppföljning och analys. Det är särskilt viktigt att följa upp om privata finansieringsincitament leder till minskade offentliga anslag, analysera effekter på olika typer av kulturaktörer och geografiska områden samt säkerställa att konstnärlig frihet och principen om armlängds avstånd upprätthålls.

Regional samordning, kompetens- och kapacitetsstärkande insatser

Om förslagen genomförs menar Länsstyrelsen att det finns behov av ett regionalt arbete för ökade kontaktytor och ökad förståelse mellan kultur och näringsliv. Här kan regionala mötesplatser och samverkansstrukturer mellan kulturliv, näringsliv och offentliga aktörer fylla en viktig funktion. Kulturlivet behöver också både kunskap och kapacitet för att bygga relationer med näringsliv och privata givare samt hantera administration kring nya system.

Om länsstyrelsen ska ta en regionalt samordnande roll i föreslagna nya strukturer bör det tydliggöras och åtföljas av de resurser som behövs.

Regelverk, ansvarsfördelning och resurser

Om förslaget genomförs menar Länsstyrelsen att det är viktigt att regelverk, ansvarsfördelning och processer tydliggörs innan ett eventuellt införande av förslagen. Den myndighet som ges ansvar för hantering av exempelvis matchning behöver troligen samverka med Skatteverket vid exempelvis verifiering och matchning av privata gåvor och då bör gemensamma processer etableras och juridiska frågor kring informationsutbyte, sekretess och personuppgiftshantering vara utredda på förhand.

Föreslaget investeringsprogram med olika delar innebär ett nytt eller delvis nytt stödområde för den myndighet som får ansvar för hanteringen. Myndigheten kommer att få ökad administration, arbetsbelastning samt behov av kontroll och samverkan med andra myndigheter. Nya arbetsuppgifter bör finansieras genom särskilda medel och inte inom befintliga anslag. Länsstyrelsen vill här också uppmärksamma risken att de föreslagna kontrollerna, som i stor utsträckning bygger på Skatteverkets prövning enligt 7 kap.

inkomstskattelagen, inte fullt ut motsvarar kontrollbehoven vid hantering av statliga stödmedel. Regeringen bör därför överväga om kompletterande riskbaserade kontrollåtgärder behövs för att säkerställa en effektiv och rättssäker stödhantering.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen vill understryka vikten av att den offentliga grundfinansieringen av kulturen vidmakthålls och stärks. Privat finansiering bör utgöra ett komplement och ett tydligt tillskott, inte ersätta offentlig finansiering.

Som exempel kan nämnas att medel som fördelas genom kultursamverkansmodellen i regionerna under många år har urholkats då kostnadsökningar och inflation inte beaktats. Detta ger allt svårare förutsättningar för kulturinstitutionerna i regionerna att utföra sina grundläggande uppgifter. Det offentliga behöver säkerställa finansieringen av kulturens grundläggande infrastruktur och långsiktiga kärnuppgifter. Samlingsförvaltning, kulturarvsarbete och andra verksamheter som kräver kontinuitet och långsiktighet behöver en trygg offentlig finansiering eftersom det utgör en grund för att kulturarvet ska kunna bevaras och utvecklas för kommande generationer.

Ett annat exempel är kulturmiljöbidraget som fördelat till länsstyrelserna, 7:2/6:2-anslag, som minskat under många år och där mycket hårda prioriteringar mellan ansökningar om medel och projekt måste göras. Bidraget ökar inte i takt med kostnadsökningar för exempelvis omläggning av ett tak med traditionella material eller en röjning av ett fornlämningsområde. Bidragets storlek ger inte möjligheter som tillräckligt väl matchar de nationella målen för kulturmiljöarbetet. Särskilda tillskott skulle särskilt behövas till kulturmiljöarbetet med tanke på klimatomställning och beredskapsarbete.

Ett ökat beroende av privata medel kan påverka vilka projekt som prioriteras, vilka uttryck som ges utrymme och vilka aktörer som har möjlighet att bedriva långsiktig verksamhet. Även utan uttryckliga krav från finansierare kan det uppstå en anpassning där kulturaktörer i högre grad riktar sin verksamhet mot sådant som bedöms vara finansieringsbart. På systemnivå kan det leda till att kulturlivet i ökad utsträckning påverkas av finansierares preferenser eller

marknadsnära logiker, snarare än av konstnärliga överväganden och kulturpolitiska mål.

Samtidigt ser Länsstyrelsen att det finns tydliga utvecklingsmöjligheter inom området privat finansiering. En breddning av finansieringsbasen kan bidra till ett mer uthålligt kulturliv och skapa förutsättningar för innovation och utveckling.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Allan Widman med chef för kulturmiljöenheten Liselotte Jumme som föredragande. I den slutliga handläggningen har också chef för landsbygdsutvecklingsenheten Isabelle Axelsson och chef för samhällsavdelningen Ana Norlén medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.